

RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1930.

Första kammaren.

Nr 17.

Lördagen den 15 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 11 f. m.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtande nr 8, första lagutskottets utlåtande nr 16 samt första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 3.

Föredrogos ånyo första lagutskottets utlåtande nr 14, i anledning av väckt motion om förhållandet mellan Arjeplog- och Karesuandolapparna samt lappförfattningarnas anknäpning till det levande livet.

Ang. lappförfattningarnas tillämpning m. m.

I en inom första kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 211, vilken behandlats av första lagutskottet, hade herr *Lindhagen* hemställt, att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t anhålla,

1) att Kungl. Maj:t måtte skyndsamt överväga och söka tillrättalägga vissa i motionen omnämnda missförhållanden, som föranletts av Karesuandolappars medgivna invandring på Arjeploglapparnas gamla renbetesområden;

2) att Kungl. Maj:t ville skyndsamt överväga någon lämplig ordning i allmänhet för att enhetligt och praktiskt anknäpna lappförfattningarna till det levande livet;

3) att Kungl. Maj:t, i den mån för nämnda två önskemål krävdes riksdagens medverkan, måtte därom framlägga de sociala lagförslag eller andra åtgärder, vartill förhållandena föranledde.

Utskottet hade i det nu föreliggande utlåtandet på anförda skäl hemställt,

1) att ifrågavarande motion, i vad därigenom yrkande framställdts om utredning angående ändrad lydelse av 1 § i lagen den 18 juli 1928 om de svenska lapparnas rätt till renbete i Sverige, icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda; samt

2) att riksdagen, i anledning av motionen i övrigt, måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att Kungl. Maj:t ville skyndsamt låta verkställa utredning rörande beskaffenheten av de missförhållanden med avseende å renskötselns bedrivande och lappförfattningarnas tillämpning i övrigt, som yppats inom vissa delar av Lappmarken, samt, därest av utredningen skulle framgå, att dessa missförhållanden vore av den art, att deras snabba och effektiva tillrättaläggande icke läte sig medelst den nuvarande administrationen å området genomföra, vidtaga de tillfälliga åtgärder för berörda ändamåls vinnande, vartill utredningen kunde giva anledning eller Kungl. Maj:t eljest kunde finna skäl.

Herr **Lindhagen**: Herr talman! Jag är glad över, att utskottet berett tillfälle genom sitt utlåtande, om det nu antas, att en del svävande och olösta frågor möjligen kunna komma till en effektiv undersökning:

Ang. lappför-
fattningarnas
tillämpning
m. m.

(Forts.)

Man kan ju ha olika meningar om olika slag av renskötsel. Var och en har sina naturliga orsaker och uppgiften bör vara, att de ej gå i vägen för varandra.

Motionen har ock berört de olyckliga konflikterna mellan renskötseln och de bofastas hö ute på starrängarna. Dessa konflikter ha nyligen åter flammat upp på grund av oförutsedda väderleksförhållanden. Den förordade undersökningen kan måhända sätta fart särskilt i det redan uppmärksammade bemödandet att koncentrera jordbruket kring gårdarna.

Utskottsutlåtandet avser ju att få en allsidig undersökning av dessa förhållanden, och jag tror således, att jag å mina kommittenters vägnar med tacksamhet får yrka bifall till utskottets avsikter, vilka tagit sig uttryck i dess hemställan i andra punkten. För min del skulle jag vilja, i anslutning till min av riksdagen redan avslagna konstitutionella lappmotion, vilja betona, att lappförfattningarnas anknytning till det levande livet knappast kan ske annat än genom en intim samverkan med lapparna själva och en ökad självstyrelse för dem.

Vad angår första punkten, har jag i riksdagen uttalat en avvikande mening, men jag skall i anledning av den större fråga, som nu föreligger, inte i den punkten göra något yrkande.

Herr Asplund: Jag har samma mening som herr Lindhagen beträffande första punkten av föreliggande utlåtande och jag skall tillåta mig att instämma med honom även beträffande behovet av den utredning, som föreslås i andra punkten. Men jag kan inte underlåta att här ändå inlägga en bestämd gensaga emot utskottets påstående, att de Karesuandolappar, som blivit förflyttade till Arjeplog, skulle på grund av den så starkt inskränkta rätten till renbete å norskt och finskt område, driva en renskötsel, som står på lägre nivå än den i Arjeplog vanliga. Efter min uppfattning äger raka motsatsen rum och bästa beviset härför är det ökade välstånd, som uppstått bland såväl de äldre som de nyinflyttade lapparna i Arjeplog genom det bättre utnyttjandet av betesmarkerna av den ökade renstammen. Men detta hindrar ju inte, att en utredning är behövlig. Jag vill emellertid framhålla nödvändigheten av att därvid även tas sikte på åtgärder för uppförande av stängsel å båda sidor om riksgränsbanan m. m. på statens bekostnad, som lapparna ha rätt att kräva för att kunna utnyttja sina viktiga höstbetesland på båda sidor om denna bana. Frånvaron av dessa stängsel vållar, att de stora renhjordarna söder om Torneträsk måste långt tidigare än förr i världen tränga ner åt östra delen av Jukkasjärvi socken till förfång för den jordbrukande befolkningen samt över Torne älv in på Talmalapparnas med fleras vinterbeten, varigenom dessa bliva trängda inte bara från finsk och norsk sida utan även söderifrån och nya utflyttningar ner åt det renfattiga Västerbotten bli nödvändiga. Jag har inte något annat yrkande än på bifall till utskottets hemställan.

Efter härmed slutad överläggning bifölls vad utskottet i förevarande utlåtande hemställt.

Vid förnyad föredragning av första lagutskottets utlåtande nr 15, i anledning av väckt motion angående upphävande av vissa prästerskapet tillkommande privilegier, bifölls vad utskottet i detta utlåtande hemställt.

Föredrogs ånyo och företogs punktvis till avgörande statsutskottets utlåtande nr 6, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under

riksstatens sjätte huvudtitel, innefattande anslagen till kommunikationsdepartementet.

Punkterna 1 och 2.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 3.

Lades till handlingarna.

Punkten 4.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 5.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 4,500,000 kronor.

*Anslag till
byggande av
landsvägar
m. m.*

Rörande förevarande anslag hade väckts ett flertal motioner.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 26, av herr *I. Pauli* och den andra inom andra kammaren, nr 60, av herr *A. Andersson* i Löbbo och herr *E. Fast*, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att med 700,000 kronor höja det av Kungl. Maj:t begärda anslaget för byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar, eller från 4,500,000 till 5,200,000 kronor.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 51, av herrar *J. Clemedtson* och *N. Gabrielsson*, och den andra inom andra kammaren, nr 96, av herr *E. Bengtsson* i Kullen m. fl., hade föreslagits, att som anslag till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar för budgetåret 1930/1931 måtte anvisas ett extra reservationsanslag av 5 miljoner kronor.

I en inom andra kammaren av herr *E. Berg* m. fl. väckt motion, nr 99, hade hemställts, att till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar för budgetåret 1930/1931 måtte anvisas ett extra reservationsanslag av 5,800,000 kronor; att statsbidraget till nybyggnader skulle utgå med tre fjärdedelar eller 75 procent av den beräknade kostnaden samt att bidrag av förevarande anslag jämväl skulle kunna utgå till fortsättande av sådana vägförbättringsarbeten, vilka redan erhållit statsbidrag från anslaget.

I en inom andra kammaren av herr *P. Bergström* i Bäckland väckt motion, nr 104, hade hemställts, att riksdagen måtte besluta att till byggandet av landsvägar och vanliga bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,800,000 kronor samt att bidragsprocenten av ifrågavarande anslag finge utgå enligt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag med tre fjärdedelar av den för vägföretag beräknade kostnaden.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 50, av herrar *J. Clemedtson* och *N. Gabrielsson* och den andra inom andra kammaren, nr 95, av herr *E. Bengtsson* i Kullen m. fl., hade föreslagits, att riksdagen måtte besluta sådan ändring i gällande bestämmelser angående statsbidrag till allmänna vägars byggande m. m., att statsbidrag finge utgå med högst tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden.

Under nu förevarande punkt hade utskottet vidare till behandling upptagit följande inom andra kammaren väckta motioner rörande rätt att komma i åtnjutande av statsbidrag för marklösen m. m., nämligen

nr 105, av herr *O. E. Sandberg* m. fl.,

Anslag till
byggande av
landsvägar
m. m.
(Forts.)

nr 185, av herr *E. Hultman* och
nr 308, av herr *C. Olsson* i Berg m. fl.

Slutligen hade utskottet under nu förevarande punkt behandlat följande båda motioner om utredning rörande statens och motortrafikens deltagande i kostnaderna för vägunderhållet, nämligen motionen nr 203 i första kammaren av herr *A. J. Granström* och motionen nr 275 i andra kammaren av herr *G. Olsson* i Ramsta m. fl.

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på åberopade grunder hemställt,

a) att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Pauli, Andersson i Löbbo och Fast, Berg m. fl. och Bergström i Bäckland i ämnet väckta motionerna (I: 26 och II: 60 ävensom II: 99 och 104), de båda sistnämnda i vad de avsåge höjning av ifrågavarande anslag, samt med bifall till herrar Clemedtsons och Gabrielssons samt Bengtssons i Kullen m. fl. berörda motioner (I: 51 och II: 96), måtte till byggande av landsvägar och vanliga bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 5,000,000 kronor;

b) att berörda av herrar Berg m. fl. och Bergström i Bäckland väckta motioner II: 99 och 104, i vad de avsåge höjning av utgående statsbidrag till 75 procent, ävensom de av herrar Clemedtson och Gabrielsson samt Bengtsson i Kullen m. fl. väckta motionerna I: 50 och II: 95 ej måtte av riksdagen bifallas;

c) att de av herrar Sandberg m. fl., Hultman och Olsson i Berg m. fl. väckta motionerna II: 105, 185 och 308 angående marklösen måtte anses besvarade med vad utskottet förut under punkten anfört;

d) att de av herrar Granström och Olsson i Ramsta m. fl. väckta motionerna I: 203 och II: 275 angående grunderna för deltagandet i vägväsendets kostnader måtte anses besvarade med vad utskottet förut under punkten anfört.

Reservationer hade anmälts

1) av herrar *Kvarnzelius*, *Widell*, *Nilsson* i Gränebo, *Rosén*, *Svensson* i Kompersmålå, *Lundell*, *Bengtsson* i Norup, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Olsson* i Blädinge, *Törnkvist* och *Andersson* i Höör, som ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, som i reservationen angivits, samt att utskottet bort hemställa,

I) att riksdagen måtte

a) — — — [mom. a) i utlåtandet] — — —

b) med anledning av de av herrar Berg m. fl. och Bergström i Bäckland m. fl. i ämnet väckta motionerna (II: 99 och 104), i vad de avsåge höjning av nu utgående statsbidrag, ävensom herrar Clemedtsons och Gabrielssons samt Bengtssons i Kullen m. fl. berörda motioner (I: 50 och II: 95) besluta, att statsbidrag till ifrågavarande vägbyggnader finge utgå med högst tre fjärdedelar av den beräknade kostnaden.

II) — — — [mom. c) i utlåtandet] — — —

III) — — — [mom. d) i utlåtandet] — — —;

2) av herr *Lindblad*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag.

Herr **Kvarnzelius**: Herr talman! Vid denna punkt har jag jämte några av utskottets övriga ledamöter anfört en avvikande mening, så tillvida att vi visserligen äro av samma mening som utskottsmajoriteten i fråga om beloppet men ha ansett riktigast att gå in för samma procent, vare sig det gäller bidrag till nyanläggning av allmänna vägar eller det gäller belopp, som skall utgå av

automobilskattemedel. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen har också hos Kungl. Maj:t föreslagit detta, men Kungl. Maj:t ansåg det inte lämpligt, enligt vad som framgår av propositionen, att nu taga upp denna fråga. Emellertid är det ju så, att för den, som skall yttra sig över vägfrågor och dylikt, är det rätt odiöst att i vissa fall kunna tillstyrka endast 67 procent, under det man, om bidraget utgår av automobilskattemedel, får tillstyrka 75 procent. Här är således ett lämpligt tillfälle att verkligen hjälpa de väghållningsskyldiga, som ha det svårast och väntat längst på att få vägar, och ge dem möjlighet att något snabbare få sådana. Det är alldeles naturligt, att om väghållarna ha utsikt att få 75 procent, komma de att ställa sig mera sympatiska till förslag och krav, som framkomma på anläggning av vägar i de delar av riket, som äro minst gynnade.

Jag anhåller därför att få yrka bifall till den av mig m. fl. vid betänkandet i denna del fogade reservationen.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag har i denna fråga ställt mig på den kungl. propositionens ståndpunkt, som avser 500,000 kronor mindre än reservanternas föreslagit. Jag har gjort detta därför, att jag anser, att i närvarande stund bör man vara synnerligen försiktig med ökade anslag, åtminstone anslag, som kunna sönderbryta budgeten. Man bör vara försiktig, därför att vi i närvarande stund ha ett, jag skulle nästan vilja säga, organiserat trassel i fråga om vägförhållandena. Först vid denna riksdag ha vi beslutat om vägingenjörer, alltså den första etappen på väg till en verklig vägorganisation. Men det finns ju så många andra frågor, som nödvändigtvis måste lösas, för att vi skola kunna få en tillfredsställande organisation för vägarbetet och vägförhållandena. Därför har ju också tillsatts en särskild vägkommitté, som har en mängd ärenden, vilka beröra organisationen i dess helhet och som naturligtvis måste ordnas, innan man kan få en verklig vägorganisation. Att då, medan hela organisationen ligger så att säga och vilar, fatta beslut om ständiga ökning, har jag inte ansett vara lämpligt, därför att jag är rädd för, att det kommer att slösas icke så litet med de medel, som ställas till väghållarnas förfogande nu, innan vägorganisationen blivit fullbordad och man kan överblicka, hur medlen användas.

Nu är det ju så, att detta anslag utgått även föregående år, men det har ökats av sig självt därigenom att en del av anslaget, som förut utgått till omläggning av vägar, har överflyttats, så att cirka 950,000 kronor stå ytterligare till förfogande för dessa vägändamål. Alltså skulle med dessa 950,000 kronor beloppet komma att gå upp till mer än vad som återfinnes i föregående års budget och Kungl. Maj:ts prop. för i år.

Under sådana förhållanden har jag inte kunnat finna, att man har anledning frångå Kungl. Maj:ts förslag i detta fall. När vi få vägorganisationen färdig, väg- och vattenbyggnadsstyrelsens inre organisation ordnad o. s. v., så får man större möjlighet att överblicka, hur de medel komma att användas, som anslås till vägarna. Och det är ju inte så litet det här gäller, cirka 80 miljoner kronor om året. Att fortsätta att öka och öka utan möjlighet till den kontroll, som är nödvändig, för att de medel som anslås skola bli använda på rätt och förnuftigt sätt, tycker jag inte är klokt, och jag har därför inte kunnat följa reservanternas ens till de 5 miljonerna, utan stannat vid 4 $\frac{1}{2}$ miljoner, som Kungl. Maj:t föreslagit.

Jag skall be, herr talman, att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts proposition.

Herr Waller: Herr talman! Jag ber att få yrka bifall till utskottets förslag i dess helhet beträffande punkt 5. Jag skulle ha varit benägen att gå

Anslag till byggande av landsvägar m. m.
(Forts.)

Anslag till
byggande av
landsvägar
m. m.
(Forts.)

med på den motion, som av trenne mina länskamrater i andra kammaren är väckt i anslutning till vad väg- och vattenbyggnadsstyrelsen äskat, nämligen om ett belopp av 5,800,000 kronor jämte ett från två tredjedelar till tre fjärdedelar ökat bidrag, och jag skulle sålunda kunnat varit med om den reservation, som avgivits av herr Kvarnzelius m. fl. under förutsättning av att det högre anslaget beviljats. För min del vore jag villig att gå med på detta högre anslag, så mycket hellre, som jag anser, att det kapital, som nedlägges i vårt vägsystem, är synnerligen väl använt och, sett ur synpunkten av indirekt nationalekonomisk vinst, väl förräntat. Emellertid fanns det ingen utsikt, att detta högre anslag skulle kunna vinna riksdagens bifall, varför jag stannade vid att ansluta mig till utskottets förslag om 5 miljoner. Därmed ansåg jag mig även böra stanna vid utskottets förslag angående bibehållande av de $66\frac{2}{3}$ procenten, därför att om vi öka bidragsprocenten från $66\frac{2}{3}$ till 75 procent, d. v. s. med 8 enheter på 66 eller med 12 procent, skulle detta enligt mitt förmenande betyda, att vi skulle komma att minska den nybyggda vägsträckan med 12 procent. Det väsentliga är naturligtvis, att nya vägar komma till i så stor omfattning som möjligt. Jag är därjämte säker om att de vägdistrikt, som i 10-tal år stått i kö och väntat på anslag, hellre ta dessa $66\frac{2}{3}$ procent nu, än de dröja ännu en del år för att då ha utsikt att få 75 procent. På grund härav har jag ansett mig böra yrka bifall till utskottets förslag såväl beträffande beloppet som beträffande bidragsprocenten.

Häri instämde herr *Asplund*.

Greve Lagerbjelke: Jag har begärt ordet för att instämma med herr Lindblad i yrkandet om bifall till hans reservation. Han har själv här nyss haft ett anförande för detta yrkande; och jag får instämma i vad han sagt. Men jag vill ytterligare tillägga, att det synes mig vara mycket betänkligt, att riksdagen är efter år i allt större utsträckning icke drar sig för att öka de av Kungl. Maj:t gjorda anslagsäskandena. För ett antal år tillbaka ansågs statsutskottets förnämsta uppgift ligga i, visserligen utredningar, men även nedskärningar av de av Kungl. Maj:t begärda anslagen. Nu är det en helt annan anda, som går igenom, och även om statsutskottet givetvis har rätt att begära och riksdagen att bevilja dessa högre anslag — däremot är formellt ingenting att invända — så nog bör det väl vara Kungl. Maj:t, som i stort sett och väsentligen är ansvarig för, att budgeten håller. Nu ha vi en rad hemställanden från statsutskottet i vägfrågor, där utskottet mer eller mindre hemställt om ökade anslag utöver vad Kungl. Maj:t begärt.

Beträffande vidare själva saken, är det givet, att det för de olika vägdistriktten skulle åtminstone för tillfället vara bättre att få tre fjärdedelar än att få två tredjedelar av kostnaden, men ser man saken ur statsfinansiell synpunkt, är det alldeles uppenbart, att därest bidraget ökas till tre fjärdedelar, kommer detta att medföra en mängd nya framställningar angående vägbidrag, som för visso i framtiden komma att resultera i ökade anslag på detta område. För övrigt får man heller inte förbise, att våra väghållningsskyldiga äro mycket hårt betungade. Om nu bidrag lämnas med tre fjärdedelar, bli dessa väghållningsskyldiga i många fall frestade att begära anslag till väganläggningar, vilka sedermera komma att, även om en fjärdedel är mindre än en tredjedel, gå ganska hårt över dem.

Jag får sålunda, herr talman, yrka bifall till herr Lindblads reservation, d. v. s. till den kungl. propositionen.

Herr Sederholm: Beträffande vägfonden och fördelningen av dess medel, som det här är fråga om, har det föreslagits av statsutskottet, att dessa medel

skulle fördelas liksom förut med två tredjedelar av statsmedel, medan däremot vägdistrikten skulle bestrida en tredjedel av kostnaderna, detta i olikhet med vad bestämmelserna äro avsedda att bli och även ha varit med avseende å automobilskattemedlen, där de väghållningsskyldiga endast ha att bestrida en fjärdedel och statsmedel användas till tre fjärdedelar. Vid prövning av frågor, huruvida understöd skall utgå ifrån vägfonden eller av automobilskattemedel, är det ofta ganska svårt att taga ställning, men i regel lämnas bidrag från vägfonden för mera kostsamma nyanläggningar, medan mindre förbättringar och omläggningar bestridas av automobilskattemedel. Jag kan inte finna, att det föreligger något verkligt skäl, varför fördelningen av kostnaden skall ske på olika sätt i det ena eller andra fallet, och ännu mindre finns det någon rationell grund, varför de väghållningsskyldiga skulle få bära en större del av bördan, då det är fråga om, de kostsamma nyanläggningarna, medan de endast behöva bära en mindre del, när det gäller sådana omläggningar, som bestridas med automobilskattemedel. Det skulle såväl för de väghållningsskyldiga som för de myndigheter, länsstyrelserna, som ha att pröva, ifrån vilket håll medel skola anskaffas, vara en rationell förändring och en förenkling samt möjliggöra ett rättvisare och riktigare bedömande av dessa frågor, om härvidlag samma fördelningsgrund tillämpades, d. v. s. att tre fjärdedelar utginge av allmänna medel och en fjärdedel av statsmedel såväl vid anslag, som utgå från vägfonden, som vid anslag, som utgå med användande av automobilskattemedel. Det har också yrkats, att så skall ske, i en av herr Kvarnzelius avgiven reservation, och då denna i alla avseenden synes mig innebära en rättvisare, riktigare och enklare grund för fördelning av vägfondens medel, ber jag, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Kvarnzelius m. fl. avgivna reservationen.

Herr Clemedtson: Herr talman! Såsom motionär i denna fråga skall jag också be att få säga några ord. Det kan synas, som om den, som är motionär på denna punkt, skulle ha för avsikt först och främst att få ett större anslag. Jag skall emellertid be att få vrida på frågan och säga, att för mig har huvudsaken varit, liksom för den siste ärade talaren, att få en lika fördelning av dessa bidrag procentuellt sett, vare sig det rör sig om hithörande anslag eller det är fråga om väganslag av automobilskattemedel.

Jag ber också att helt och hållet få ansluta mig till den siste ärade talarens anförande och att sålunda också för min del få instämma i den av herr Kvarnzelius m. fl. avgivna reservationen.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, yttrade herr talmannen, att i avseende på den nu ifrågavarande punkten yrkats 1:o att vad utskottet hemställt skulle bifallas; 2:o att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen; samt 3:o att kammaren skulle med avslag å utskottets hemställan, såvitt den skilde sig från Kungl. Maj:ts i ämnet gjorda framställning, bifalla denna framställning oförändrad.

Därefter gjorde herr talmannen propositioner enligt berörda yrkanden och förklarade sig finna propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övertvägande ja besvarad.

Herr Kvarnzelius begärde votering, i anledning varav och sedan till kontraposition därvid antagits godkännande av den av honom m. fl. avgivna reservationen, uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

*Anslag till
byggnad av
landsvägar
m. m.
(Forts.)*

Anslag till byggande av landsvägar m. m. Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 5, röstar

Ja;

(Forts.) Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för nej-propositionen.

Anslag till byggande av enkla bygdevägar.

Punkten 6.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 875,000 kronor.

Beträffande förevarande anslag hade inom riksdagen väckts ett flertal motioner.

Sålunda hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herrar *J. Clemedtson* och *N. Gabrielsson*, nr 52, och den andra inom andra kammaren, nr 89, av herr *R. Lundquist* i Rotebro m. fl., hemställts, att till byggande av enklare bygdevägar för budgetåret 1930/1931 riksdagen måtte anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Vidare hade i en inom andra kammaren av herr *P. Bergström* i Bäckland väckt motion, nr 20, likaledes hemställts, att riksdagen måtte besluta att till byggandet av enkla bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Ytterligare hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 184, av herr *G. Rosén* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 321, av herr *Ad. Wiklund* i Brattfors m. fl., hemställts, att riksdagen måtte besluta att till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Slutligen hade i en inom andra kammaren av herr *E. Berg* m. fl. väckt motion, nr 100, hemställts, att riksdagen måtte besluta att till byggande av enklare bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 2,800,000 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Clemedtson och Gabrielsson, Lundquist i Rotebro m. fl. och Bergström i Bäckland samt Berg m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 52 och II: 20, 89 samt 100) ävensom med bifall till de av herrar Rosén m. fl. och Wiklund i Brattfors m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 184 och II: 321), måtte till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,200,000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Kvarnzelius*, *Lindblad*, *Widell*, *Nilsson* i Gränebo, *Rydén*, *Olsson* i Kullenbergstorp, *Olsson* i Blådinge, *Holmgren* och *Persson* i Fritorp ansett, att utskottets yttrande bort

hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Rosén m. fl. och Wiklund i Brattfors m. fl. samt Berg m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 184 och II: 321 samt II: 100) ävensom med bifall till de av herrar Clemedtson och Gabrielsson, Lundquist i Rotebro m. fl. samt Bergström i Bäckland i ämnet väckta motionerna (I: 52 samt II: 89 och 20), måtte till byggande av enkla bygdevägar för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 1,000,000 kronor.

Anslag till byggande av enkla bygdevägar.
(Forts.)

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Vid denna punkt har jag antecknat en reservation, i vilken några andra av utskottets ledamöter instämt. Vi ha i denna reservation ansett, att anslaget till vägar, varom här är fråga, borde begränsas till en miljon kronor. Det är ju ändock betydligt mycket mera än som begärts av Kungl. Maj:t, ehuruval vi icke kunnat sträcka oss så långt som utskottsmajoriteten velat göra. Vi ha ansett, att dessa enkla bygdevägar borde kunna vara betjänta med att få byggas i något saktare tempo, och vi ha därför begränsat vårt yrkande till en miljon kronor i stället för, som utskottet föreslagit, 1,200,000 kronor. Jag tror, att det vid ett rättvist bedömande skall befinnas, att det är en lämplig medelväg mellan Kungl. Maj:ts och utskottets förslag, som vårt förslag innebär.

Jag yrkar bifall till reservationen.

Herr statsrådet Dahl: Herr talman! Det är inte min avsikt att uttala mig angående den förevarande punkten; jag skall endast be att få göra en anmärkning i allmänhet angående de anslag, som här ifrågasätts.

Om man sammanräknar de särskilda anslagsposter, om vilka i detta utlåtande är fråga, finner man, att utskottsmajoriteten förordat anslag under de särskilda momenten, som sammanlagt överskrida vad Kungl. Maj:t begärt med ej mindre än 1,575,000 kronor. Kommunikationsministern för sin personliga del kan ur rent politisk synpunkt ha anledning att känna sig tillfredsställd och tacksam för det förtroende, som statsutskottet på det sättet lagt i dagen. Men såsom finansminister kan jag för min del icke annat än känna en viss betänksamhet inför den frikostighet, som utskottet visar. Såsom greve Lagerbjelke tidigare erinrat, är det en mycket betydande sinnesförändring, som ägt rum i statsutskottet, emot vad som tidigare plägat framträda i utskottets utlåtanden, då man snarare pratat på Kungl. Maj:ts förslag än behandlat dem med den ytterst generösa välvilja, som här kommit till synes.

Riksdagen har genom tidigare beslut anvisat — utöver vad Kungl. Maj:t begärt — dels sammanlagt 85,000 kronor till skilda anslag, dels till statssubvention till sockerbetsodlingen 3,800,000 kronor. Tillsammans med de överskridanden av Kungl. Maj:ts anslag, som nu äro ifrågasatta, skulle summan av de överskridanden, riksdagen nu har velat gå med på, utgöra 5,460,000 kronor. Det torde då icke vara ur vägen att göra en allmän erinran därom, att riksdagen icke är till mer än hälften förliden samt att det förestår betydelsefulla frågor, beträffande vilka man kan förvänta, att motionärer komma fram med krav utöver dem, som regeringen framställt, krav, vilka riksdagens majoritet finner ännu svårare att tillbakavisa än dessa väganslag. Man måste med vissa bekymmer emotse den stund, då budgetregleringen skall slutligen verkställas; vilken finansminister det än blir, som skall bära bördan i detta avseende, blir det nog tämligen allvarligt, och för stats- och bevillningsutskottet, som skola verkställa den rent tekniska beräkningen, kommer det kanske icke att bliva angenämt i början på juni, om riksdagens kamrar på detta sätt anslå den ena miljonen efter den andra.

Jag ber er därför, mina herrar, att ni vid behandlingen av de anslagsfrågor,

Anslag till
byggande av
enkla
bygdevägar.
(Forts.)

som innefattas i momenten 6:o), 7:o), 9:o) och 11:o) äro vänliga att något taga hänsyn ej blott till frågan, *hur* skola vi ha det utan även *var* skola vi ta det. Önskvärt vore, om denna kammare ville nogsammt beakta reservationerna på dessa punkter och åtminstone vid en eller annan av dem ansluta sig till reservanterna.

Herr Lundell: Herr talman! Då våra enkla bygdevägar hittills stått tillbaka för nybyggnad av landsvägar och vanliga bygdevägar och sålunda äro i ett relativt större behov av förbättringar, anser jag, att vad utskottet här föreslagit är av behovet påkallat. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade föreslagit 2,800,000 kronor. I motioner har föreslagits en höjning från 1,000,000 kronor till 2,800,000 kronor, och utskottet föreslår 1,200,000 kronor. Många av de enkla bygdevägarna äro för närvarande knappast i farbart skick för automobiler, och jag anser det vara både rätt och billigt, att de sättas i stånd på ett sådant sätt, att de kunna befaras med automobil. Det är i synnerhet för transport av sjuka, som detta är synnerligen nödvändigt. Jag tillåter mig, herr talman, att yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Kobb: Herr talman, mina herrar! Jag skall be att få stryka under vad finansministern nyss sade om faran av att, såsom statsutskottets majoritet gör, oupphörligt föreslå höjningar av anslagen. Särskilt skall jag be att få fästa uppmärksamheten därpå, att de anslag, som det nu gäller att höja, icke äro anslag, som beviljas en gång för alla. Där torde det icke vara så farligt, ty sådana anslag kan man alltid möta med tillfälliga inkomster, som kunna stå till statens förfogande. Men här gäller det anslag, som komma tillbaka år från år; det är alltså en börda, som man inte bara lägger på budgeten för i år utan även på kommande budgeter.

På grund av det anförda skall jag be att få varna för, att man nu går längre, än reservanterna föreslagit, och jag ber, herr talman, att få tillstyrka deras förslag.

Herr Rosén: Statsutskottets ordförande framhöll angelägenheten av, att man går fram i saktare tempo än utskottet föreslår. Förhållandet är ju, att det nu av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen begärda anslaget för vägar av denna typ är beräknat med hänsyn till utförandet av redan planerade vägföretag under loppet av tio år. De, som skola vänta på vägar i tio år, tycka nog, att det är ett tillräckligt långsamt tempo. Ur den synpunkten föreligger sålunda ett mycket starkt skäl för bifall till statsutskottets förslag.

Herr finansministern talade om den sinnesändring, som här skulle ha ägt rum inom statsutskottet. I den mån en sådan förekommer, är det ju sannolikt, att den sammanhänger med den jordbrukskris, för vilken regeringen kanske inte är alldeles ointresserad. Man avser kanske att hjälpa sådana delar av landet, där det finns jordbrukare, som sakna kommunikationer. Dessa äro även i behov av någon hjälp, ty ingenting kan i så hög grad som kommunikationer hjälpa de jordbrukare, som sakna sådana. Jag föreställer mig, att de människor, som bo i sådana bygder — och de äro många — helt säkert föredraga en liten ökning av detta anslag liksom också av några följande anslag framför den av herr finansministern föreslagna skattelindringen.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Greve Spens: Jag skall be att få fästa uppmärksamheten på, att den typ av vägar, som här avses, allt mer och mer börjar anses vara mindre lämplig;

åtminstone i södra och mellersta delarna av landet är så otvivelaktigt förhållandet. Dessa vägar hava en bredd mellan 2.5—3 meter i själva vägbanan, och det är ju en vägbredd, på vilken ett par bilar inte kunna mötas, huru små de än äro. Därför skall det finnas mötesplatser på dessa små vägar. Det är också föreskrivet, att vägdikena skulle läggas på något avstånd från själva vägbanan, så att vägen sedermera kan lättare utökas i bredd. Emellertid förhåller det sig ju så, att automobiltrafiken tränger fram på alla dessa små vägar. Följden blir då den, att de alla mycket snart behöva omläggas. De äro sålunda enligt min tanke en mycket oekonomisk art av vägar, och de ha till stor del tillkommit, för att man lättare skall få väganläggningar till stånd därigenom att de kosta mindre vid själva anläggningen. Men i längden ställa de sig mycket oekonomiska.

Jag ber därför, herr talman, att få yrka bifall till den av herr Kvarnzelius m. fl. vid denna punkt avgivna reservationen.

Herr Jonsson: Gentemot greve Spens vill jag säga, att man i det distrikt, som jag tillhör, har en alldeles motsatt erfarenhet beträffande dessa enkla vägar. Vi hava kommit underfund med, att de äro alldeles utmärkta. De äro visserligen smala och ojämna, men de byggas åtminstone numera så starka och fasta, att man gott kan använda dem till biltrafik. En olägenhet är, att de byggas väl smala, men då lämpliga mötesplatser anordnas, går det alldeles utmärkt att använda dem. Vi, som äro i behov av ytterligare vägar, åtnöja oss med dessa vägar och äro tacksamma för dem.

Jag ber sålunda, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Frändén: Jag skall be att få rätta ett missförstånd, som greve Spens möjligen har begått, nämligen då han sade, att dessa vägar byggas 2.5 meter breda. Minsta tillämpliga bredden på dessa enklare vägar är 3.5 meter. Greve Spens tänkte nog på ödebygdevägarna, men här är det fråga om de s. k. enklare vägarna.

Herr Nilsson, Johan, i Kristianstad: Herr talman! Det är ju här i denna kammare ingen tvekan om önskvärdheten att få vägväsendet utvecklat i så hastigt tempo som möjligt, och naturligtvis är det ur alla synpunkter fördelaktigt att få så bra vägar som möjligt. Men å andra sidan får man se på den ekonomiska sidan av saken. Ur statsfinansiell synpunkt är det naturligtvis synnerligen betänkligt, att man ideligen ökar dessa anslag, och man får ju inte endast tänka för dagen utan även för framtiden. Ute i landet räknar man naturligtvis med, att när ett anslag nått en viss höjd, skall det också komma att hålla sig vid denna höjd. Man planlägger då sina vägbyggnader på grundval av de beräkningar, som man gjort angående anslagen.

Från bevillningsutskottets sida sett är det naturligtvis inte utan ett visst bekymmer, som man ser dessa ökningarna utöver de beräkningar, som äro gjorda vid budgetens uppgörande. Men därtill kommer, att det vore önskvärt, att vägskattna i landet bleve så rimliga som möjligt. Men i och med att man ökar statsbidraget och den andel, som vägdistriktet få presteras för att kunna utnyttja dessa anslag, bidrager detta till, att vägskattna icke kunna hållas nere, utan att man måste höja dem.

Jag tror därför, att det finns goda skäl att försöka att något begränsa sig, och jag för min del vill förorda, att kammaren går med på det förslag, som innefattas i den av herr Kvarnzelius m. fl. avgivna reservationen.

Anslag till byggande av enkla bygdevägar.
(Forts.)

Anslag till
byggande av
enkla
bygdevägar.
(Forts.)

Greve Spens: Herr talman! I anledning av herr Frändéns yttrande skall jag be herrarna slå upp sid. 9 i statsutskottets utlåtande, där det heter, att »ifrågavarande vägar i allmänhet torde kunna begränsas till 2.5—3 meter under förutsättning att mötesplatser anlades i mån av behov.»

Herr Frändén: Jag skall be att få lämna den upplysningen, att, såvitt jag vet, vare sig dömas eller byggas dessa enkla vägar med mindre bredd än 3.6 meter. Det har åtminstone inte förekommit i Jämtland, utan där terrasseras de numera till minst 3.6 meter oavsett vad som står skrivet. Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Rosén: Greve Spens hänvisade till sid. 9 i utskottets utlåtande. Om greve Spens vill vända på bladet och se på sid. 10 i samma utlåtande, skall han finna att departementschefen föreslår, att vägbredden skall kunna ökas till 4.5 meter. Det torde väl kunna räcka.

Greve Spens: Herr talman! Jag skall be att få nämna, att den minsta bredden på de vanliga allmänna bygdevägarna är 3.6 meter. De byggas dock sedan åtskilliga år i allmänhet med en bredd av 4.5 meter. Nu har man ansett, att det är alldeles galet, att de enklare vägarna skola ha en så liten vägbredd som 2.5—3 meter. Om emellertid vägbredden även för dem blir 4.5 meter, är detta bredden på de vanliga vägarna, och då böra de enklare vägarna övergå till vanliga allmänna bygdevägar.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad, gjorde herr talmannen jämlikt därunder förekomna yrkanden propositioner, först på bifall till vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig anse denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Kvarnzelius* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 6, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes till en början omröstning på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser. Herr talmannen förklarade därpå, att enligt hans uppfattning flertalet röstat för nej-propositionen.

Då emellertid herr *Rosén* begärde rösträkning, verkställdes nu votering medelst namnupprop; och befunnos vid omröstningens slut rösterna hava utfallit sålunda:

Ja — 53;

Nej — 60.

Punkten 7.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 575,000 kronor.

Anslag till byggande av ödebygdsvägar.

I anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade i fyra motioner, nämligen en inom första kammaren, nr 183, av herr *G. Rosén* m. fl., samt tre inom andra kammaren, nr 7, av herrar *E. Ericsson* i Sörsjön och *N. Olsson* i Rödningsberg, nr 101, av herr *E. Berg* m. fl., samt nr 322, av herr *A. Wiklund* i Brattfors m. fl., hemställts, att riksdagen måtte besluta att till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 900,000 kronor.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar *Rosén* m. fl., *Ericsson* i Sörsjön och *Olsson* i Rödningsberg, *Berg* m. fl. samt *Wiklund* i Brattfors m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 183 samt II: 7, 101 och 322), till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 800,000 kronor.

Reservation hade anmälts av herrar *Kvarnzelius*, *Lindblad*, *Widell*, *Svensson* i Kompermåla, *Lundell*, *Olsson* i Blädinge, *Holmgren* och *Persson* i Fritorp, som ansett, att utskottets yttrande bort hava viss i reservationen angiven lydelse och avslutas med en hemställan, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herrar *Rosén* m. fl., *Ericsson* i Sörsjön och *Olsson* i Rödningsberg, *Berg* m. fl., samt *Wiklund* i Brattfors m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 183 samt II: 7, 101 och 322), i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, måtte till byggande av ödebygdsvägar i Norrbottens, Västerbottens, Jämtlands och Västernorrlands samt vissa delar av Kopparbergs län för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 575,000 kronor.

Herr statsrådet **Borell**: Herr talman, mina herrar! Det skulle ju kunna tyckas, att en kommunikationsminister skulle kunna vara synnerligen belåten med den behandling, som utskottet givit åt de nu ifrågavarande ärendena om anslag till vägbyggnader. Jag måste emellertid anmäla en viss betänksamhet gentemot den starka ökning på alla punkter, som utskottet har föreslagit. Jag skall nu icke uttala mig om någon punkt särskilt för sig utan ber att få begagna detta tillfälle att säga några ord om regeringens och min egen allmänna syn på vägförslagen.

Utgångspunkten för avvägandet av anslag till nybyggnader av vägar har ju år ifrån år varit de framställningar och de uppgifter, som väg- och vattenbyggnadsstyrelsen lämnat beträffande antalet inneliggande ansökningar och de belopp, som utförandet av de i ansökningarna avsedda vägarna skulle medföra. Utgångspunkten är ju i och för sig själv föga rationell. Det är ju inte alls givet, att alla de ansökningar, som ingivas, komma eller ens böra komma att leda till verkställande av de arbeten, som ansökningarna avse. Det är åtminstone alldeles visst, att bland de vägar, vilka ansökningarna avse, finns ett icke ringa antal, som utan fara kan anstå en viss tid. Vissa av dem äro naturligtvis mera betingade av förefintliga omedelbara behov, och det är beträffande dem mera angeläget, att de utföras snabbt nog, men det är som sagt många, som säkerligen kunna skjutas på framtiden utan någon egentlig våda.

Anslag till
byggande av
ödebyggsvägar.
(Forts.)

Om man ser, hur dessa ärenden ha behandlats av Kungl. Maj:t och riksdagen med utgångspunkt från den tid, då automobilskattemedlen började bli tillgängliga, så finner man, att Kungl. Maj:t år från år starkt beskurit de krav, som framställts från väg- och vattenbyggnadsstyrelsens sida, och i början av den av mig här åsyftade tidsperioden följdes Kungl. Maj:t och riksdagen rätt så troget åt. De ökningar, som på en och annan punkt gjordes av riksdagen i de anslag, Kungl. Maj:t begärt, voro jämförelsevis obetydliga.

Jag föreställer mig, att detta icke kan ha berott på något annat, än att man hade den uppfattningen, att man av både budgetära och nationalekonomiska skäl icke borde medverka till ett utbyggande av landets vägnät i alltför hastigt takt. Trots detta finner man ju dock, om man ser tillbaka, exempelvis på de senaste tio åren, att man hunnit med förvånansvärt mycket både i fråga om byggande av nya vägar och i fråga om förbättring av gamla vägar. Man har hunnit så långt på detta område, att jag är säker på, att för tio år sedan skulle ingen människa kunnat drömma om, att vi i denna dag ha ett vägnät av den i stort sett tillfredsställande beskaffenhet, som vi nu ha.

Jag nämnde nyss, att Kungl. Maj:t och riksdagen i början följdes ganska troget åt. Från och med i fjol har det emellertid blivit en markerad ändring i detta avseende. I fjol ökade riksdagen icke oväsentligt på Kungl. Maj:ts äskanden under de särskilda punkter, som nu äro i fråga. I år har utskottet föreslagit och riksdagen redan delvis beslutat ökningar, som äro ännu högre än i fjol. Då måste man ju fråga sig, huruvida de förutsättningar vid bedömandet av dessa ärenden, som förut ha lett statsmakterna, numera icke längre äro för handen; om det således icke är nödvändigt längre att av budgetära och nationalekonomiska skäl iakttaga den varsamhet och försiktighet, med vilken Kungl. Maj:t och riksdagen förut handlat vid bedömandet av dessa frågor. Med de nationalekonomiska skälen menar jag då de omständigheter, som hänföra sig till vägdistriktens ekonomi. De förbättringar, som ha vunnits, ha ju skett med den för vägdistriktet mycket kännbara påföljden, att vägskatterna år från år ha vuxit och på sina håll blivit en rätt så olidlig börda, en börda, vilken, som herrarna mycket väl veta, numera träffar lantbrukarna så mycket hårdare, sedan naturavägunderhållet praktiskt taget är avskaffat och de icke, såsom förr, kunna utföra vägarbetena in natura med eget folk och egna dragare på tider, då detta kunde utföras utan att egentligen åstadkomma någon menlig inverkan på det arbete, som skulle utföras för lantbruket. De få nu i stället utgöra hela denna börda kontant.

När man nu ser den starka ökningen i anslagsgivandet, frågar man sig alltså, om dessa budgetära och nationalekonomiska synpunkter icke längre behöva göras gällande med samma styrka som hittills. Jämför man det innevarande året med fjolåret, måste man ju emellertid säga sig, att ur budgetära synpunkter är det i år än angelägnare än i fjol att iakttaga begränsning och varsamhet beträffande statens utgifter överhuvud taget, och vad beträffar de nationalekonomiska synpunkterna väga de säkerligen lika tungt nu som någonsin förut.

Jag vill erinra om, att riksdagen i fjol vid behandlingen av den punkt, som avser anslag till nybyggnad av vägar, ansåg sig kunna stanna vid samma belopp, som riksdagen ett år tidigare fastställt eller 4,5 miljoner kronor. Detta motiverades då med, att det ifrågavarande anslaget hädanefter uteslutande komme att användas till verkliga nybyggnadsarbeten och icke såsom förr delas upp på nybyggnads- och underhållsarbeten. Jag vill konstatera, att så verkligen är förhållandet. Med det enda undantaget, att man från det stora väganslaget fortfarande ger anslag till sådana vägförbättringar, som redan tidigare ha fått medel från detta anslag, beviljas numera från detsamma icke ett öre till annat än verkliga nybyggnadsarbeten. När således de vägförbättrings-

arbeten, som tidigare blivit inkopplade på detta anslag, efterhand blivit slutförda, kommer anslaget att uteslutande användas för nybyggnadsarbeten. Detta gör ju, att anslaget kommer att i allt större mån under de kommande åren stå till buds för sådana arbeten.

*Anslag till
byggande av
ödebygdevägar.*
(Forts.)

Det är ju också ett annat skäl som talar för en viss återhållsamhet just nu. Vi stå ju inför genomförandet av en ny organisation av vägväsendet med en starkare kontroll och vi få till ett annat år med ledning av de under utarbetande varande flerårsplanerna en större möjlighet att bedöma det förefintliga behovet av nya vägar och jag vill uttala den förhoppningen att vid sådant förhållande ett rationellare avvägande av anslagen framdeles skall kunna ske.

Från min utgångspunkt sett skulle det således varit klokare och mera förträffligt både ur budgetära och nationalekonomiska synpunkter, om riksdagen i år följt Kungl. Maj:ts förslag. Jag vill säga, utan att i någon mån underkänna fördelarna av ett ännu mer förbättrat och ett ännu mer utvidgat vägnät, att det ser ut, som om det gripit omkring sig en jag skulle nästan vilja kalla det väghypnos, som gjort, att man på åtskilliga håll drivit fram arbeten i en omfattning, som icke står i god överensstämmelse med vederbörande vägdistrikts ekonomiska bärighet.

Jag vill sluta med att uttala den förhoppningen, att man för framtiden, särskilt som man ju då får en bättre ledning genom flerårsplanerna, kommer att bättre än vad enligt min mening nu har skett avväga anslagen med hänsynstagande till vägdistriktens ekonomi. Vägarbetena bedrivs enligt min mening för närvarande i alldeles tillräckligt hastig takt.

Herr Rosén: Herr talman! Under denna punkt har Kungl. Maj:t begärt 500,000 kronor, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen hade anhållit om 900,000 kronor, och utskottet har stannat vid 800,000 kronor.

Jag har på denna punkt en oavslutad diskussion med herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet. Det är nämligen så, att jag under remissdebatten gjorde ett uttalande angående en fråga om en, vi kunna ju säga, ödebygdeväg. Jag fick svar på det uttalandet på tredje remissdebattsdagen, mitt under den då pågående katekesdebatten, och jag ansåg det då icke lämpligt, att denna debatt, som var mycket intressant, allt för ofta skulle avbrytas av en sådan här fråga, varför jag beslöt mig för att vänta till dess själva sakfrågan skulle komma före.

Jag ber nu, herr talman, att inledningsvis få något beröra den sak, som då var på tal.

Det är icke enastående, att folk uppe i Norrland — det är ju Norrland det här gäller — få vänta 30, 40 och 50 år på att en väg skall komma till stånd. I det fall, jag här berör, hade folket fått vänta i bortåt 70 år, och ändå hade Kungl. Maj:t i fjol avslagit framställningen. Det förhåller sig så, att det för över 60 år sedan i första kammaren väcktes en motion om undersökning angående anläggande av en väg, som skulle gå fram till riksgränsen i Tärna socken. Den avslogs då av första kammaren med hänvisning till det förhållandet, att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen ingått till Kungl. Maj:t med framställning om medel för undersökning av denna väg och att förhoppningar funnos för att Kungl. Maj:t skulle bifalla denna framställning. Så skedde också. Undersökning utfördes, förslag utarbetades, men något resultat blev det icke. Efter mer än 60 års väntan tilläto sig väginresserade i socknen — det var nog inte samma folk, förstas, men en del av dem visste kanske vad som förekommit — att hos Kungl. Maj:t göra en underdånig hemställan, att denna väg äntligen måtte komma till stånd. Efter yttrandet av länsstyrelsen, väg- och vattenbyggnadsstyrelsen och Svenska turistföreningen avslög Kungl. Maj:t för ett år sedan framställningen.

Anslag till
byggande av
ödebygdevägar.
(Ports.)

Nu menade herr statsrådet, att han därvidlag handlat i full överensstämmelse med vad myndigheterna föreslagit. De hade icke kunnat tillstyrka vägen. Jag har tagit närmare kännedom om förhållandena och finner av länsstyrelsens yttrande, att det fullt tydligt framgår, att med statsanslagets nuvarande storlek bidrag till vägens byggande icke inom den närmaste framtiden kunde beredas. Bygghandlet av redan »dömda» ödebygdevägar — alltså icke tillfartsvägar till Inlandsbanan — samt sådana vägar, till vilka förslag redan äro under utarbetande, beräknas gå till 2,268,000 kronor, medan anslaget till länet för ifrågasvarande år var 155,000 kronor. Det är ju klart, att länsstyrelsen under sådana förhållanden icke gärna kunde tillstyrka, att denna väg nu skall komma till stånd, med undanskjutande av alla andra redan dömda vägar. Länsstyrelsen har *icke* sagt, att vägen ej behövs. Väg- och vattenbyggnadsstyrelsen sade redan för över 60 år sedan, att den behövdes, och sedan den tiden har befolkningen mångdubblats i trakten. Vägen bör för övrigt kanske kunna byggas som ödebygdeväg; den skulle kanske kunna byggas som en av de vägar, vilka omnämnas i första punkten i väglagen, vilken avser byggande av väg riken emellan. Det finns nämligen, såvitt jag är riktigt underrättad, på den 60 mil långa gränsen mot Norge inom Västerbotten och Norrbottens län icke en enda sådan mellanriksväg, och då hade det ju icke varit för mycket, om vi fått åtminstone *en* på denna 60 miles sträcka.

Svenska turistföreningen hade mycket livligt tillstyrkt, att den av mig berörda vägen skulle byggas. Herr talmannen vet lika väl som jag, att denna väg skulle gå genom en av Sveriges allra vackraste trakter, och det kan ju inte skada, att folk sattes i tillfälle, om de så önskade och hade råd, att få se en sådan gudomligt vacker bygd, som dock på samma gång är Sveriges fattigaste. Det är ju tänkbart, att det skulle kunna finnas folk, som ville företaga lät oss säga en bilresa från Stockholm till Umeå, följa Umeälven tvärs över landet, en sträcka på 45 mil, fortsätta över Kölen ned till Mo vid Ranenfjord, därifrån över Trondhjem till Oslo och sedan åter hem till Stockholm. Det vore onekligen en charmant tur, men den omöjliggöres helt enkelt därför, att det saknas just den av mig berörda fyra mil långa vägsträckan vid svenska sidan av gränsen. Det är en affär på 250,000 kronor, och den ha vi icke råd att bygga av statsfinansiella skäl, påstås det.

Herr statsrådet omnämnde under sitt anförande i remissdebatten, att han hört att hans företrädare i ämbetet berest orten för att göra sig underrättad om förhållandena. För min del tycker jag, att det hade legat nära till hands, att det nuvarande statsrådet, per telefon åtminstone, hade tillfrågat företrädaren i ämbetet om hans uppfattning i saken, innan frågan avgjordes. Men så har nu icke skett. Företrädaren var dock icke så alldeles obevandrad i dylika frågor, ty såsom förutvarande chef för väg- och vattenbyggnadsstyrelsen, får han väl anses äga någon förutsättning att bedöma saken.

Här är emellertid icke endast fråga om ett turistintresse. Det finns en hel del befolkade små byar i denna trakt. De som bo utmed denna sträcka ha, mina herrar, 18—22 mil till närmaste svenska järnvägsstation, Storuman, och det är då klart, att de föredraga att ha sina handelsförbindelser med den norska handelsplatsen Mo, dit de ha 4—8 mil. Den socken, som jag nu närmast talar om, då den var på tal i remissdebatten, är större än Gotlands län. Den ligger vid norska gränsen på ungefär samma breddgrad som södra Norrbotten och har 2,000 invånare, som leva på jordbruk, boskapsskötsel, fiske och ripfångst. I byn finns huvudsakligen björkskog. De flesta människor bo i de mest torftiga stugor, byggda av krokig dvärgbjörk. De äro fattiga, varenda en, men de äro förnöjsamma. De ha en oerhörd skatt. Kommunalskatten överstiger 20 kronor, landstingsskatten överstiger 3 kronor, och vägfyren var för två år sedan 72 öre! Därtill kommer statsskatten. Men de äro punktliga skattebetalare! De

behöva drägliga vägförbindelser för att kunna existera något så när som andra människor. Även där uppe ha jordbrukarna sina svårigheter, men hur handla de? Jag har i min hand en tidning för den 13 mars, alltså två dagar gammal, vari förekommer ett referat av en debatt efter en vägstämman just i Tärna. Där var mycket folk samlad, och man diskuterade foderfrågan. Det lämnades upplysning av en person, att han fått en gåva av 500 kronor till inköp av utsädespotatis eller foder åt befolkningen. Kommunalstämmans ordförande upplyste, att han vidtagit vissa förberedande åtgärder för att försöka få fraktlindring på hö, ty han trodde, att man skulle nödgas forsla dit hö och kanske även utsädespotatis. Efter dessa redogörelser hölls ett anförande av en gammal kommunalman, som i över trettio år varit kommunalstämmans ordförande, vilken beklagade de åtgärder, som hade vidtagits. Han trodde, att socknens befolkning skulle kunna, liksom förr, reda sig själv och känna sig stolt över att reda sig själv, då alla andra, som det heter i referatet, »pepo och gnällde efter hjälp». Han undanbad sig för sin del vidtagande av några åtgärder, som skulle åstadkomma en förändring i de gamla förhållandena, då grannarna i socknen hade hjälpt varandra även i svårare tider än de nuvarande. Det fanns ingen, såvitt av referatet framgår, som gjorde någon invändning mot hans uttalanden.

Den som känner till förhållandena, herr talman, kan icke taga hänsyn till de av kommunikationsministern anförda statsekonomiska skälen, när det gäller frågan om väganslag till sådana trakter, som sakna varje möjlighet att under vissa årstider stå i förbindelse med andra människor.

Jag ber att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag skall be att få yrka bifall till reservationen. Det är intet tvivel underkastat, att det behövs vägar uppe i Norrland, många och långa vägar. Ingen har någonting emot, om det skulle vara möjligt att åstadkomma större anslag för dessa vägars byggande, men såsom förhållandena nu ligga till, förefaller det mig, som om man inte bör gå händelserna i förväg utan se till, att man får hela vårt vägväsende så ordnat och upporganiserat, att man kan lägga utgifterna på sådana vägar, som äro behöfliga och framför allt avse att sätta befolkningen i bygder, som äro isolerade, i förbindelse med mera odlade trakter.

Nu har ju detta anslag ökat varje år och är för närvarande uppe i 550,000 kronor. Kommunikationsministern har ansett sig kunna öka det med ytterligare 25,000 kronor, och reservanterna inom utskottet ha ansett, att på alla de punkter, som det nu är fråga om anslag, bör man försöka, i den mån som det är möjligt, att följa Kungl. Maj:t för att inte bryta sönder budgeten helt och hållet och att man bör se till att så fort som möjligt få hela vägorganisationen ordnad på ett annat sätt, med större möjlighet för de trakter, som ha största behovet av vägar. För min del kan jag inte, hur behjärtansvärt det än är, gå med på mera än Kungl. Maj:t föreslagit, och det förefaller mig rätt underligt, att inte förutvarande regeringar ha ansett det så trängande, att de framkommit med förslag, som gått långt utöver den nuvarande regeringens. Det har ju suttit socialdemokratiska regeringar, det har suttit en frisinnad regering, men inte ha de kommit med förslag, som ha gått utöver vad den nuvarande regeringen har kommit med. Varför? Jo, naturligtvis därför att för dem har gällt precis detsamma som för den nuvarande regeringen. Vi vilja gärna. Men varifrån skola vi taga pengar? De ha även de måst se till, att utgifterna passats in så, att de svara mot inkomsterna, och detta är anledningen till, att reservanterna här ansett sig inte kunna gå längre även i de fall, där det är mycket behjärtansvärt att stödja anslaget till vägar.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till reservationen.

Anslag till
byggande av
odebygdsvägar.
(Porta.)

Överläggningen ansågs härmed slutad, varefter herr talmannen i enlighet med de yrkanden, som därunder framkommit, gjorde propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen; och förklarade herr talmannen, sedan han upprepat propositionen på bifall till utskottets hemställan, sig finna denna proposition vara med övervägande ja besvarad.

Herr *Lindblad* begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter givna varsel upplästes och godkändes en så lydande omröstningsproposition:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 7, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, antages det förslag, som innefattas i den av herr Kvarnzelius m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkten 8.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 9.

Anslag till
byggande av
tillfartsvägar
till
Inlandsbanan.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 325,000 kronor.

I anledning av Kungl. Maj:ts förevarande framställning hade väckts åtskilliga motioner.

Sälunda hade i motionen nr 79 inom första kammaren herr *L. Tjällgren* m. fl. hemställt, att riksdagen måtte besluta att höja anslaget för tillfartsvägar till Inlandsbanan från av Kungl. Maj:t föreslagna 325,000 kronor till 375,000 kronor samt att därav måtte utgå 50,000 kronor för byggande av väg på södra sidan av Tåsjön från Järvnäset till Norrby och den därifrån utgående allmänna vägen till Inlandsbanan, allt i Tåsjö socken av Västernorrlands län.

Vidare hade i motionen nr 146 inom andra kammaren herr *N. V. Sandström* m. fl. hemställt, att riksdagen, med förklaring, att hinder ej mötte för delaktighet i anslaget för byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan för dylika tillfartsvägar inom Västernorrlands län, måtte för beredande av bidrag till ett ifrågasatt vägföretag inom Tåsjö socken höja det för budgetåret 1930/1931 begärda extra reservationsanslaget från 325,000 till 375,000 kronor.

Ytterligare hade i motionen nr 115 inom första kammaren herrarna *O. Bergqvist* och *D. Hansén* hemställt, att riksdagen måtte höja det av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen föreslagna extra reservationsanslaget för budgetåret 1930/1931 för byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan med 100,000 kronor, varigenom vägbyggnaden Arjeplog—Slagnäs skulle få det anslagsbelopp

å 150,000 kronor, som för nämnda år förordats av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen.

Slutligen hade i två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 182, av herr *G. Rosén* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 214, av herr *E. Hage* m. fl., hemställts, att riksdagen måtte besluta att till byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 700,000 kronor.

Anslag till byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan. (Forts.)

Utskottet hade i den nu föredragna punkten på återopade grunder hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar *Tjällgren* m. fl., *Bergqvist* och *Hansén*, *Rosén* m. fl. och *Hage* m. fl. samt *Sandström* m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 79 och 115, I: 182 och II: 214 samt II: 146), till byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 500,000 kronor.

Enligt en vid punkten avgiven reservation hade herrar *Lindblad*, *Widell*, *Nilsson* i Gränebo, *Svensson* i Kompersmåla, *Lundell*, *Olsson* i Kullenbergs-torp, *Olsson* i Blådinge, *Holmgren* och *Persson* i Fritorp ansett, att utskottets yttrande och förslag bort hava följande lydelse:

»Utskottet kan ej förorda, att anslag för ifrågavarande ändamål anvisas med högre belopp än Kungl. Maj:t föreslagit.

Med avstyrkande alltså av de motionsvis gjorda framställningarna om ökning av anslaget hemställer utskottet, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herrar *Tjällgren* m. fl., *Bergqvist* och *Hansén*, *Rosén* m. fl. och *Hage* m. fl. samt *Sandström* m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 79 och 115, I: 182 och II: 214 samt II: 146), i vad de skilja sig från Kungl. Maj:ts förslag, må till byggande av tillfartsvägar till Inlandsbanan för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 325,000 kronor.»

Herr **Lindblad**: Herr talman! Jag skall be att i all korthet få yrka bifall till den vid punkten fogade reservationen.

Efter härmed slutad överläggning yttrade herr talmannen, att i avseende på den nu ifrågavarande punkten annat yrkande ej förekommit, än att det förslag skulle antagas, som innefattades i den av herr *Lindblad* m. fl. vid punkten avgivna reservationen.

Sedermera gjordes propositioner, först på bifall till utskottets hemställan samt vidare enligt berörda yrkande; och förklarades den förra propositionen, vilken förnyades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 10.

Utskottets hemställan bifölls.

Punkten 11.

Kungl. Maj:t hade föreslagit riksdagen att till tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag utöver förut för ändamålet beviljade medel för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Tilläggsbidrag till vissa väganläggningsföretag m. m.

I två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren, nr 181, av herr *D. Hansén* m. fl. och den andra inom andra kammaren, nr 319, av herr *R. Selberg* m. fl., hade hemställts, att riksdagen måtte till tilläggsbidrag till

Tilläggsbidrag till vissa väg- anläggnings- företag m. m. (Forts.) vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag till fördelning efter samma grunder, som bestämdes av 1918 års riksdag, utöver förut för ändamålet beviljade medel, för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 3,664,600 kronor.

Utskottet hade i den nu förevarande punkten av angivna orsaker hemställt, att riksdagen måtte, i anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag och de av herrar Hansén m. fl. och Selberg m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 181 och II: 319), till tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag, utöver förut för ändamålet beviljade medel, för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 300,000 kronor.

Reservation hade avgivits av, utom annan, herrar *Lindblad, Widell, Svensson* i Kompersmåla, *Rydén, Anderson* i Råstock, *Olsson* i Blädinge, *Holmgren* och *Persson* i Fritorp, som ansett, att utskottets yttrande bort hava den lydelse, reservationen visade, samt att utskottet bort hemställa, att riksdagen, med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herrar Hansén m. fl. och Selberg m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 181 och II: 319), i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, måtte till tilläggsbidrag till vissa väganläggnings- och brobyggnads- m. fl. företag, utöver förut för ändamålet beviljade medel, för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra reservationsanslag av 100,000 kronor.

Herr Lindblad: Herr talman! Jag skall be att här få yrka bifall till reservationen. Det är ju så, att 1918 års riksdag beslöt bevilja 5,000,000 kronor såsom tilläggsbidrag till det ursprungligen beviljade anslaget. 1925 års riksdag beviljade ytterligare 1,000,000 kronor för ändamålet, men då uttalade departementschefen, att han hoppades, att ytterligare medel för detta ändamål inte skulle begäras, och riksdagen avslag också i enlighet därmed en motion, som påyrkade ett anslag på 1,500,000 kronor. Vid 1929 års riksdag väcktes en ny motion, som gick ut på en ytterligare ökning av detta anslag, och statsutskottet uttalade då några behjärtansvärda ord. Sådant kommer alltid igen i form av motion året därpå, och i år har även framkommit en hel del sådana motioner. Kungl. Maj:t har också upptagit frågan med anledning av statsutskottets gjorda uttalande förra året och föreslagit, att en utjämning skulle äga rum, samt begärt 100,000 kronor för ändamålet. Motioner ha framställts om anslag ända upp till 3,500,000 kronor för samma ändamål, som 1925 års riksdag ansåg vara slutagerat.

Nu ha reservanterna ställt sig på Kungl. Maj:ts ståndpunkt, och jag skall be att få yrka bifall till Kungl. Maj:ts förslag, som är detsamma som reservationen.

Herr Kvarnzelius: Herr talman! Det här är ett anslag av samma natur som det, vilket tidigare en gång beviljades till de väghållningsdistrikt, som på grund av arbetslöshet och brist på vägar satte i gång vägbyggnadsföretag under den dyraste tiden. De fingo icke statsbidrag, som på långt när uppgick till $\frac{2}{3}$, eller det statsbidrag, som enligt vederbörande länsstyrelses förslag på sin tid hade tillstyrkts. Det uppgick icke på långt när till de $\frac{2}{3}$ av kostnaden, som voro förenade med byggandet av vägarna under den tiden. Ärendet bragtes på tal ånyo under förra riksdagen genom en motion av herr Hansén, och riksdagen skrev då rätt välvilligt, och departementschefen har nu också i sin framställning erkänt, att ett visst fog förefinns för de framställningar, som ha legat till grund för väg- och vattenbyggnadsstyrelsens förslag, som går ut på, att varje vägdistrikt, som har en vägskatt av 35 öre

eller mera, skulle komma i åtnjutande av ytterligare statsbidrag. Kungl. Maj:t har emellertid begränsat det till att endast avse vägdistrikt, som ha en vägskatt av 45 öre eller mera per vägfyrek. De övriga distrikten skulle få reda sig själva, som det heter. Men, mina herrar, en vägskatt på mellan 35—44 öre är en rätt tung vägskatt. Det kan herrarna, som äro inne i förhållandena, ganska lätt räkna ut, att det rör sig om flera kronor per bevillningskrona, som det här är fråga om för dessa väghållningsdistrikt. Därför tycker jag för min del, och det har också utskottet ansett, att man bör gå på den linjen, som av väg- och vattenbyggnadsstyrelsen här anvisats, nämligen att vägdistrikt, som har en vägskatt av 35 öre eller mera skulle få komma i åtnjutande av gottgörelse för de merkostnader, som voro förenade med byggandet av vägar under den trassliga högkonjunkturen.

Iceke allenast på detta område utan på många andra var det så, att arbetslösheten steg. Man måste då göra någonting för att bereda sysselsättning åt folk. Man fick tillstånd av Kungl. Maj:t att sätta i gång vägarbetsföretag, innan det hade beviljats anslag för ändamålet. Man fick sätta sig i skuld och taga upp stora lån, som dessa vägdistrikt fortfarande ha att dragas med. Det förefaller mig vara så starka skäl, som tala för bifall till utskottets förslag, att jag knappast kan föreställa mig, att riksdagen skulle vilja avslå det samma. Det har ifrågasatts till och med, huruvida inte vederbörande vägdistrikt, om de stämde Kungl. Maj:t och kronan i detta avseende, skulle ha stora utsikter att vinna processen, därför att väg- och vattenbyggnadsstyrelsen utgav på sin tid ett cirkulär, som satte i utsikt, att man skulle få gottgörelse för sina merkostnader. Detta har sedermera inte infriats. Man litade på, att ett cirkulär från en ämbetsmyndighet ändå är något att ta på, och man satte i gång vägarbetena. De förhållanden, under vilka de sedermera ha kommit att utföras, ha visat, att man bitit sig i tummen, som det heter. Jag anser, att vad utskottet här föreslagit, nämligen 300,000 kronor, är synnerligen billigt från kronans sida för att komma ifrån denna i och för sig mycket behjärtansvärda angelägenhet.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag.

Sedan överläggningen ansetts härmed slutad, gjordes enligt de därunder förekomna yrkandena propositioner, först på bifall till vad utskottet i den under behandling varande punkten hemställt samt vidare på antagande av det förslag, som innefattades i den av herr Lindblad m. fl. vid punkten avgivna reservationen: och förklarades den förra propositionen, som upprepades, vara med övervägande ja besvarad.

Punkten 12.

Under punkten 20 av sjätte huvudtiteln i statsverkspropositionen hade Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att

dels till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra förslagsanslag av 8.138,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel;

dels ock antaga under punkten infört förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel.

3 § 1 mom. av förevarande förordningsförslag var så lydande:

Av landsbygdens andel av skattemedlen fördelas åttiofem procent på följande sätt:

a) Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, utgår bidrag med fyrtiofem procent av distriktets verkliga kostnad för vägunderhåll och vinterväghållning under nästföregående ka-

Tilläggsbidrag till vissa väganläggningsföretag m. m.
(Forts.)

Ang. fördelningen av automobilskattemedel.

Ang.
fördelningen
av automobil-
skattemedel.
(Forts.)

lenderår, dock allenast därest vägunderhållet hela det året ålegat väggkassan; och skall därvid i nämnda kostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg.

Till grund för beräkandet av ovan berörda verkliga kostnad skola läggas på föreskrivet sätt förda och granskade räkenskaper. Försummar väghållningsdistrikt att förebbringa nöjaktig utredning om storleken av samma kostnad, må, i den ordning Konungen bestämmer, väghållningsdistriktets rätt till nu omförmält bidrag förklaras förverkad.

b) Vad av omförmälda åttiofem procent återstår skall tillgodokomma de särskilda länen i förhållande till de belopp, som influtit i automobils katt från respektive läns landsbygd, därvid iakttages, att Kalmar läns landstingsområden betraktas såsom särskilda län.

I samband med Kungl. Maj:ts förevarande förslag hade i följande inom riksdagen väckta motioner hemställts,

dels av herr *E. B. Andersson* m. fl. (motionen I: 48) och av herr *O. Jeppsson* m. fl. (den likalydande motionen II: 87), att riksdagen måtte besluta, att den av Kungl. Maj:t i årets statsverksproposition under sjätte huvudtiteln föreslagna förordning om fördelning av automobilskattemedel skulle antagas med den ändring, att 3 § 1 mom. a) finge följande lydelse:

Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst väggkassan, utgår bidrag med femtio procent av distriktets verkliga kostnad — — — — förklaras förverkad.

dels av herr *N. Gabrielsson* m. fl. (motionen I: 49), att riksdagen ville hos Kungl. Maj:t hemställa om sådan ändring av Kungl. Maj:ts kungörelse den 10 augusti 1928 (nr 327) angående statsbidrag till allmänna vägars byggande m. m., att kostnaden för utförande av i motionen omnämnda vägarbeten komme att helt bekostas av automobilskattemedel, eller vidtaga de andra åtgärder, som för vinnande av samma syfte kunde befinnas erforderliga;

dels ock av herr *C. P. Olsson* i Mellerud m. fl. (motionen II: 83), att riksdagen måtte besluta, att för vägdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst väggkassan, höja det direkta bidraget till vägunderhållet till 55 % av vägdistriktets verkliga kostnad för vägunderhåll och vinterväghållning.

Utskottet hade i den nu ifrågavarande punkten på anförda skäl hemställt,

I. att riksdagen måtte

a) till förbättring och underhåll av för automobiltrafiken viktiga gator och vägar i städerna för budgetåret 1930/1931 anvisa ett extra förslagsanslag av 8,138,000 kronor, att direkt utgå av automobilskattemedel;

b) med bifall till Kungl. Maj:ts förevarande förslag och med avslag å de av herrar *E. B. Andersson* m. fl. och *O. Jeppsson* m. fl. samt *C. P. Olsson* i Mellerud m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 48 samt II: 87 och 83), i vad de skilde sig från Kungl. Maj:ts förslag, antaga under punkten infört förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel;

II. att den av herr *Gabrielsson* m. fl. i ämnet väckta motionen (I: 49) måtte anses besvarad med vad utskottet förut under punkten anförde.

I motiveringen hade utskottet yttrat bland annat:

»Utskottet tillstyrker departementschefens förslag, att det extra bidraget från automobilskattemedel till vägarnas underhåll på landsbygden höjes till 45 procent. Inräknat det ordinarie underhållsbidraget på 30 procent enligt väglagen skulle alltså 75 procent av kostnaderna för underhållet falla på staten och 25 procent på vederbörande väghållningsskyldiga. De motionsvis fram-

ställda yrkandena om ytterligare höjning av detta bidrag kan utskottet ej biträda.»

Vid förevarande punkt hade reservation avgivits av herr *Danielsson*, som ansett, att utskottet bort tillstyrka bifall till de av herrar E. B. Andersson m. fl. och O. Jeppsson m. fl. i ämnet väckta motionerna (I: 48 och II: 87).

*Ang.
fördelningen
av automobil-
skattemedel.
(Forts.)*

Herr Andersson, Elof: Herr talman! Även om det skulle vara skäligen utsiktslöst att här taga till orda gentemot ett nästan enhälligt statsutskott, tillåter jag mig ändock i egenskap av motionär att säga några ord. För övrigt har jag ju många medmotionärer och känner mig på så sätt skyldig att även föra deras talan.

Den fråga, som nu här föreligger, avser ju inte att höja ett anslag. Alltså, de farhågor, som herr statsrådet och chefen för kommunikationsdepartementet nyligen uttalade, beröra ju i och för sig inte denna fråga. Här gäller det ju automobilskattemedlens fördelning. Gärna vill jag erkänna, att Kungl. Maj:t har gått ett steg i rätt riktning, då herr statsrådet har föreslagit en ökning av bidragsprocenten från 40 till 45. Man skulle då kunna säga, att det bör vara en tillräcklig framstöt för innevarande år. Förra året skedde ju en ganska kraftig ökning, och man bör inte gå för hastigt framåt. Men då man tager i betraktande, att denna riksdag förmodligen kommer att antaga en ny motorfordonsförordning, vari bland annat torde komma att stadgas, att bilhastigheten blir obegränsad, när det gäller vanliga bilar, får man räkna med, att denna större bilhastighet kommer att medföra större slitning på vägarna, än om bilhastigheten vore mindre. Man får då räkna med, att den av Kungl. Maj:t föreslagna utökningen av bidragsprocenten kommer att försvinna därigenom, att vägarna slitas hårdare. Jag anser därför, att det är behövt, att man går ett steg längre, och den motion, som jag har framlagt här i kammaren, går också ut på, att denna bidragsprocent skall utökas till 50.

Det allmänna krisläget för jordbruket är ju också av beskaffenhet att mana till, att man i det avseendet gör vad man kan för att lindra skattetrycket för jordbruket. Jag skall inte i detta sammanhang diskutera den fråga, som tidigare så ofta varit föremål för behandling i riksdagen, nämligen frågan om grunder för vägs kattens utgående. Det är ju bekant för oss alla, att i det avseendet äro fastigheterna högst beskattade och jordbruksfastigheterna i synnerhet och ibland dem särskilt rena jordbruksfastigheter, d. v. s. sådana, som sakna skog. Dessa fastigheter få ju vidkännas en vägs katt, som är $2\frac{1}{2}$ gånger så stor som den skatt, som vidlåder annan inkomstkälla. Jag skall inte närmare gå in på detta ämne — det hör ju inte heller till saken — i annan mån än att jag vill taga detta som belägg för, att man synnerligast i år bör försöka åstadkomma en skattelättnad för jordbruket, och man kan synes det mig göra detta på just detta område.

Vad skulle bli följden av ett bifall till min motion. Jo, följden bleve, kan man ju säga, att ett något mindre belopp komme att återstå till vägförbättringar. Denna invändning kan ju förefalla att vara riktig, men med den hastiga utveckling, som automobilismen har fått här i landet under senare år, kan man väl taga för givet, att bilskatten även för detta år kommer att beträffande det totala beloppet ökas ganska väsentligt. Det är väl då ganska troligt, att beloppet, även med den förändring, som jag och mina medmotionärer här föreslagit, till förbättring av vägarna kommer att bli lika stort som förut.

Av den kungl. propositionen framgår bland annat, att vägs katten är mycket olika fördelad här i landet. Det finns socknar, som, såvitt jag har mig bekant, ha en vägs katt, som uppgår till 90 öre per vägfyrk. I propositionen

Ang.
fördelningen
av automobil-
skattemedel.

(Forts.)

uppdelas vägdistrikten med avseende på vägskatten i tre olika grupper. I den grupp, där vägskatten är dyrast, är det inte mindre än 34 distrikt, som ha en vägskatt, som uppgår till 40 öre per fyrk och därutöver. För att kammaren skall få en klar föreställning om, i vilken grad jordbruket i detta avseende är beskattat och hur läget egentligen för närvarande är, skall jag ta följande exempel. I en kommun, belägen i ett vägdistrikt med en vägskatt av 50 öre per vägfyrek, uppgår vägskatten för en ren jordbruksegendom, alltså inte skogsegendom, till högre belopp än kommunalskatten, även om kommunalskatten uppgår till 8 kronor per bevillningskrona. I en dylik socken går vägskatten upp till lika stort belopp som skatten till kyrka, skola, fattigvård och barnavård m. m. tillsammanantagna, och än värre blir trycket av vägskattebördan, om jordbruksägaren i själva verket inte har en inkomst, som motsvarar 6 procent av taxeringsvärdet. Då blir det helt enkelt fruktansvärt för honom.

Nu kan någon invända: varför tager man det exemplet? Det är ju endast ett litet antal vägdistrikt, som har en så hög vägskatt som 50 öre per vägfyrek. Nåväl! Låt mig då i stället räkna med en vägskatt på hälften, d. v. s. 25 öre, vilket alldeles säkert motsvarar ett mycket stort antal vägdistrikts skattebördor här i landet. I detta exempel är vägskatten mer än hälften så stor som kommunalskatten i en kommun, som har 8 kronor per bevillningskrona. Den är alltså mer än hälften av kostnaderna till kyrka, skola, fattigvård och barnavård m. m. i kommun med något så när normal kommunalskatt. Man måste säga, att vägskattebördan är ett mycket svårt onus, för jordbruket icke minst, och det är väl värt allt beaktande att här försöka få en lättnad till stånd.

Nu kan också invändas, att den av motionärerna föreslagna ökningen av 5 procent rättar inte till missförhållandet. Det är alldeles riktigt. Därtill fördras någonting annat, nämligen en förändring av skattegrunderna, men som jag tidigare sagt, den frågan kunna vi inte göra någonting åt i dag. Det blir förmodligen en senare riksdag, som kommer att behandla detta spörsmål. Tillsvidare får man försöka att göra det bästa man kan av de förhållanden, som man har framför sig. Jag vill därför livligt hoppas, att kammaren i detta avseende måtte tillmötesgå motionärernas önskningsar.

I anslutning till vad jag nu anfört får jag, herr talman, yrka, att riksdagen måtte besluta bifalla utskottets hemställan med följande ändringar:

1) att *motiveringen* å sid. 32 första stycket får följande lydelse: »Utskottet finner vad motionärerna E. B. Andersson m. fl. (motionen I: 48) och O. Jeppsson m. fl. (motionen II: 87) anfört för höjandet av det extra bidraget från automobilskattemedlen för vägarnas underhåll på landsbygden från av Kungl. Maj:ts föreslagna 45 procent till 50 procent vara övertygande och alltså ägnat att vinna riksdagens bifall. Inräknat det ordinarie underhållsbidraget på 30 procent enligt väglagen skulle alltså 80 procent av kostnaderna för underhållet falla på staten och 20 procent på vederbörande väghållningsskyldige.»

2) att *utskottets kläm* förändras som följer:

I. att riksdagen må

a) (lika med utskottets förslag)

b) med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag samt herr C. P. Olssons i Mellerud motion (II: 83) och med bifall till herrar E. B. Anderssons m. fl. och O. Jeppssons m. fl. motioner (I: 48 och II: 87) antaga följande förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel.

Härigenom förordnas som följer:

1 §.

Lika med utskottets förslag.

2 §.

Lika med utskottets förslag.

3 §.

1 mom. Av landsbygdens andel av skattemedlen fördelas åttiofem procent på följande sätt:

a) Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, utgår bidrag med femtio procent etc. (I fortsättningen lika med utskottets förslag.)

Återstoden lika med utskottets förslag.

Herr talman! Jag yrkar bifall till detta förslag.

Herr **Lindblad**: Jag vet inte, om inte den siste ärade talaren själv tycker, att det är något mycket begärt, att kammaren här på grund av en uppläsning angående ändringar i motivering och kläm skall avstå från att följa utskottet, som prövat saken. För min del är jag för gammal riksdagsledamot för att gå med på att fatta beslut på grund av en uppläsning i kammaren av ett förslag av den art, som det här är fråga om.

Den procentsats, som det här är fråga om, såsom underhållsbidrag har ökats varje år, och innan man fått pröva det ena årets ökning, har en ny ökning åstadkommit, så att man aldrig fått se verkningarna av dessa öknings förre än nya förelegat. Nu ha vi kommit upp till 75 procent av underhållsbidraget, och skall det finnas något ansvar hos vägdistriktet kvar i ekonomiskt avseende, förefaller det mig, som om man inte kunde gå längre än till 75 procent. Det blir en annan fråga, om man, vid en omläggning av hela vårt vägskatteväsende, kan komma till något annat resultat. Men såsom förhållandena nu ligga, förefaller det mig, som vore det svårt att tänka sig, att vägdistriktet skulle iakttaga nödig försiktighet, därest det gällde en ännu högre procent i underhållsbidrag än vad som nu kommer att utgå.

Jag ber, herr talman, att få yrka bifall till utskottets hemställan.

Herr **Andersson, Elof**: Herr talman! Jag vill fästa herr Lindblads uppmärksamhet på, att det förslag, som jag här uppläste, är precis likalydande med den motion, som jag har tillåtit mig väcka, och jag har varit i kammaren tillräckligt många år för att veta, att det går att yrka bifall till en motion, som man har framlagt.

Efter det överläggningen förklarats härmed slutad yttrade herr talmannen, att därunder yrkats dels att vad utskottet i den nu föredragna punkten hemställt skulle bifallas, dels ock, av herr *Andersson, Elof*, att riksdagen skulle besluta bifalla utskottets hemställan med följande ändringar:

1) att *motiveringen* å sid. 32 första stycket finge följande lydelse:

»Utskottet finner vad motionärerna E. B. Andersson m. fl. (motion I: 48) och O. Jeppsson m. fl. (motion II: 87) anført för höjandet av det extra bidraget från automobilskattemedlen för vägarnas underhåll på landsbygden från av Kungl. Maj:t föreslagna 45 procent till 50 procent vara övertygande och alltså ägnat att vinna riksdagens bifall. Inräknat det ordinarie underhållsbidraget på 30 procent enligt väglagen skulle alltså 80 procent av kostnaderna för underhållet falla på staten och 20 procent på vederbörande väghållningsskyldige.»

2) att *utskottets kläm* förändrades som följer:

»I. att riksdagen må

a) — — — — (lika med utskottet);

b) med anledning av Kungl. Maj:ts förevarande förslag samt herr C. P. Olssons i Mellerud motion (II: 83) och med bifall till herrar E. B. Anderssons

Ang.
fördelningen
av automobil-
skattemedel.
(Forts.)

m. fl. och O. Jeppssons m. fl. motioner (I: 48 och II: 87) antaga följande förslag till förordning om fördelning av automobilskattemedel.

Härigenom förordnas som följer:

————— (lika med utskottet) —————

3 §.

1 mom. Av landsbygdens andel av skattemedel fördelas åttiofem procent på följande sätt:

a) Till väghållningsdistrikt, vars samtliga vägar övertagits till underhåll medelst vägkassan, utgår bidrag med *femtio* procent av distriktets verkliga kostnad för vägunderhåll och vinterväghållning under nästföregående kalenderår, dock allenast därest vägunderhållet hela det året ålegat vägkassan; och skall därvid i nämnda kostnad jämväl inbegripas all förvaltningskostnad, som icke uppenbarligen avser byggande av väg.

————— (lika med utskottet) —————

II. att den av herr Gabriellson m. fl. i ämnet väckta motionen (I: 49) må anses besvarad med vad utskottet ovan anfört.»

Sedermåra gjorde herr talmannen propositioner jämlikt dessa båda yrkanden och förklarade sig anse propositionen på bifall till utskottets hemställan vara med övertvägande ja besvarad.

Herr *Andersson, Elof*, begärde votering, i anledning varav uppsattes samt efter given varsel upplästes och godkändes en omröstningsproposition av följande lydelse:

Den, som bifaller vad statsutskottet hemställt i sitt utlåtande nr 6 punkten 12, röstar

Ja;

Den, det ej vill, röstar

Nej;

Vinner Nej, bifalles herr Elof Anderssons yrkande i ämnet.

Sedan kammarens ledamöter intagit sina platser samt voteringspropositionen efter förnyad uppläsning anslagits, verkställdes omröstningen på det sätt, att efter särskilda uppmaningar av herr talmannen först de ledamöter, som ville rösta för ja-propositionen, och därefter de ledamöter, som ville rösta för nej-propositionen, reste sig från sina platser; och befanns därvid, att flertalet röstade för ja-propositionen.

Punkterna 13—17.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 18.

Lades till handlingarna.

Punkterna 19 och 20.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkterna 21 och 22.

Lades till handlingarna.

Punkterna 23—32.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 33.

Lades till handlingarna.

Punkterna 34 och 35.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 36.

Lades till handlingarna.

Punkterna 37—46.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Punkten 47.

Lades till handlingarna.

Punkterna 48 och 49.

Vad utskottet hemställt bifölls.

Avsågs och hänvisades till statsutskottet nedannämnda motioner:

nr 302 av herr *Wagnsson* m. fl., i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av viss del av statslån för anläggning av järnvägar från Oskarshamn till Ruda och från Ruda till Älghult; samt

nr 303, av herr *Carlsson, Carl*, och herr *Jonsson*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor m. m.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 69, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående garanti för ett lån åt föreningen för bistånd åt vanföra i Norrland.

Anmälades och godkändes bevillningsutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 72, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning om ändrad lydelse av 126 § 1 och 2 mom. taxeringsförordningen den 28 september 1928.

Anmälades och bordlades statsutskottets utlåtanden:

nr 44, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förändring i avseende å löneställning och antal av vissa ordinarie befattningar vid postverket, telegrafverket och statens järnvägar m. m.;

nr 45, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avskrivning av viss del av statslån till Varberg—Åtrans och Eksjö—Österbymo järnvägsaktiebolag;

nr 46, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående förvärvande för telegrafverkets räkning av vissa tomter i Göteborg;

nr 47, i anledning av väckt motion om avskaffande av mantalspenningarna;

nr 48, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till vissa nybyggnadsarbeten vid centralfängelset å Långholmen jämte en i ämnet väckt motion;

nr 49, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under andra huvudtiteln gjorda framställning angående anslag för upphuggning av cellfönster vid centralfängelset å Långholmen;

nr 50, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag till bestri-
dande av arvoden och ersättningar åt befattningshavare vid vattendomstolarna
m. m.;

nr 51, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande i
vissa fall av kronans rätt till danaarv;

nr 52, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående dispositionen av
förefintlig behållning å anslag till undervattensbåtmateriel;

nr 53, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående gäldandet av staten
åliggande kommunala och andra utskylder för vissa försvarsväsendets fastig-
heter;

nr 54, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre
löjtnanten i Norrbottens regementes reserv O. G. W. Lindh från viss ersätt-
ningsskyldighet;

nr 55, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för kap-
tenen O. P. B. Dahlström och fanjunkaren K. R. Juhlin från viss ersättnings-
skyldighet; samt

nr 56, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för förre
volontären A. E. Nordin från viss betalningsskyldighet.

Anmälades statsutskottets memorial nr 57, angående anledning till anmärk-
ning mot två statsrådsledamöter.

Detta memorial, som nu föredrogs, skulle jämlikt föreskriften i § 57 riks-
dagsordningen överlämnas till konstitutionsutskottet.

Anmälades och bordlades bevillningsutskottets betänkanden:

nr 15, i anledning av väckt motion om avskaffande av de personliga sjuk-
vårds- och folkskoleavgifterna;

nr 16, i anledning av vissa motioner, avseende ändringar i gällande tulltaxe-
förrättning och tulltaxa;

nr 17, i anledning av väckt motion om viss ändring i lagen om skogsaccis;
samt

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tullfri införsel av
två telefonkablar.

*Interpellation
ang. skydd mot
samvetsträng
vid s. k.
blandade
äktenskap.*

Herr **Hellberg** erhöi på begäran ordet och yttrade: Herr talman! Ett en-
skilt fall, som mött mig, har väckt min uppmärksamhet för ett missförhållande,
som synes mig förtjänt av att dragas inför riksdagen.

Katolska kyrkans präster öva ofta vid s. k. blandade äktenskap ett tvång
på kontrahenternas samvettsfrihet, som är oförenligt med nutida svensk rätts-
uppfattning.

Den s. k. dissenterlagen stadgar, att om mellan makar träffats avtal om
deras barns uppfostran i evangeliskt-lutherska läran eller främmande troslära,
som en av makarna bekänner, skall sådant avtal vara gällande, så framt det
blivit före äktenskapet skriftligen upprättat och vederbörligen uppvisat. —
Andemeningen i denna bestämmelse är uppenbart den, att det nämnda avtalet
skall vara de båda makarnas ensak, vilken de ensamma äga ordna efter sin
fria vilja. Men för de katolska prästerna finnes ingen förpliktelse till lojalitet
mot ett protestantiskt lands lagstiftning, när denna kommer i strid med deras
kyrkas bud. Och så utnyttja de det anförda lagstadgandet som medel att
tränga sig in i makarnas förhållande och deras föräldramyndighet över bar-
nens religiösa uppfostran.

En katolsk präst övervakar sina församlingsmedlemmar på ett sätt, som är främmande för det protestantiska prästerskapet. Han kan också göra det genom bikten, som låter honom vinna kännedom om vederbörandes alla hemligheter. Han får således också i förväg veta av en man eller kvinna, om och när de ämna ingå äktenskap, och han är av sin kyrkas lag ålagd att då hävda de fordringar hon ställer.

*Interpellation
ang. skydd mot
samvetstvång
vid s. k.
blandade
äktenskap.
(Forts.)*

Hon fordrar, att äktenskapet skall ingås efter hennes ritual. Protestantisk vigsel medför för en katolik exkommunikation, d. v. s. bannlysning. Och borgerlig vigsel har ingen verkan, d. v. s. makarna betraktas efter den såsom levande i lös förbindelse. Men för att katolsk vigsel i ett blandat äktenskap skall medgivas, krävas vissa oeftergivliga villkor. Antag — såsom i det av mig förut berörda fallet — att mannen tillhör svenska statskyrkan och att kvinnan är katolik — då måste han högtidligen och skriftligen förbinda sig att icke försöka omvända sin maka, att däremot icke lägga några hinder i vägen för hennes försök att omvända honom samt att sörja för att barnen döpas och uppfostras katolskt.

Det är endast helt naturligt, om mannens samvete uppreser sig mot en sådan underkastelse. Men vägrar han, så får kvinnan veta, att hon utestänges från absolution, om hon ändå håller fast vid honom — en fruktansvärd påföljd för en troende katolik. Det blir vända och själsstrider. Av ömhet för sin utvalda ger mannen efter. Han lugnar sig kanske med det gamla trösteordet: kommer tid, kommer råd. Och det är åtminstone mänskligt, om han inte anser sig vidare moraliskt bunden av ett löfte, som på ett så hänsynslöst sätt avpressats honom.

Men den katolska prästen sörjer för att löftet inte får förfalla. Vid tiden för barnens dop och konfirmation sätter han med biktens hjälp in erforderligt tryck på sitt biktbarns själ, hotande med utstötning ur den allena saliggörande kyrkans gemenskap, om inte den avgivna förbindelsen infordras. Det är inte svårt att förstå, vilka trakasserier och slitningar med samvetesnöd och förtvivlan, som kunna bli följden av en dylik »själavård». Det kan under olyckliga omständigheter bli en sannskyldig tortyr.

För svensk uppfattning om individens andliga rätt och frihet är något dylikt rent upprörande. Det borde inte få förekomma i vårt land. Frågan är, om och hur det kan förhindras.

För egen del är jag tvivelsam därom. Men jag har ansett, att saken borde bli mera allmänt bekant. Och jag har ansett det borde övervägas, om något sätt att stävja ofoget finnes eller kan utforskas.

Jag anhåller därför om kammarens tillstånd att till statsrådet och chefen för ecklesiastikdepartementet få framställa följande frågor:

1) Anser herr statsrådet, att åtgärder påkallas för att vid äktenskap mellan medlem av svenska kyrkan och romersk-katolik skydda kontrahenterna mot samvetstvång från det katolska prästerskapets sida?

2) Om denna fråga besvaras jakande, anser sig herr statsrådet kunna ange, vilka sådana åtgärder böra vidtagas.

På gjord proposition medgav kammaren, att ifrågavarande spörsmål finge framställas.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 1.10 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.

Tisdagen den 18 mars.

Kammaren sammanträdde kl. 3.30 e. m.

Herr statsrådet *Bismark* avlämnade Kungl. Maj:ts propositioner:

- nr 203, angående anslag till bidrag till uppförande eller inrättande av tuberkulossjukvårdsanstalter m. m.;
- nr 205, angående ersättning till Pehr Fricks Fabrikers Aktiebolag och hos bolaget anställda vid nedläggande av bolagets tillverkning av cigarrlådor;
- nr 206, angående viss årlig ledighet för häradsskrivare;
- nr 207, angående försäljning av allmänna arvsfonden tillfallna fastigheten $\frac{1}{2}$ mantal Vedby nr 5⁴ i Vedby socken av Kristianstads län;
- nr 208, med förslag till förordning om ändrad lydelse av 56 § förordningen den 19 november 1914 (nr 381) om arvsskatt och skatt för gåva;
- nr 209, med förslag till förordning angående särskilda bestämmelser rörande mantalsskrivningen för år 1931 samt om uppgifter för den allmänna folkräkningen den 31 december 1930;
- nr 212, angående anslag till utgifter för gammalsvenskbyborna;
- nr 213, med förslag till lag om ändrad lydelse av vissa delar av lagen den 2 juni 1916 om skyddskoppypning; samt
- nr 223, med förslag till lag om vissa ändringar i lagen den 12 maj 1897 (nr 27) för Sveriges riksbank.

Justerades protokollen för den 12 och den 14 innevarande månad.

Upplästes följande inkomna läkarintyg:

Umeå den 15 mars 1930.

Att riksdagsman *Nils Gabrielsson* på grund av operation för blindtarmsinflammation är förhindrad att delta i riksdagsarbetet förrän tidigast den 26 mars, intygas härmed.

Umeå som ovan.

Werner Möller.
Lasarettläkare.

Anmälades och godkändes statsutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

- nr 10 A, i anledning av vissa av Kungl. Maj:t i statsverkspropositionen gjorda framställningar rörande utgifterna för budgetåret 1930/1931 under riksstatens tionde huvudtitel, innefattande anslagen till handelsdepartementet; samt
- nr 73, i anledning av väckt förslag om beredande av medel till ett nytt post-ångfartyg för trafik mellan fastlandet och Öland.

Anmälades och godkändes bankoutskottets förslag till riksdagens skrivelse, nr 74, till Konungen i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen

under elfte huvudtiteln gjorda framställning angående ändrad ordning för prövningen av vissa ärenden om understöd åt efterlevande efter i statens tjänst anställda personer jämte en i ämnet väckt motion.

Anmäldes och godkändes första lagutskottets förslag till riksdagens skrivelser till Konungen:

nr 75, i anledning av väckt motion om förhållandet mellan Arjeplog- och Karesuandolapparna samt lappförfattningarnas anknnytning till det levande livet; och

nr 76, i anledning av väckt motion angående upphävande av vissa prästerskapet tillkommande privilegier.

Föredrogos, men bordlades ånyo på flera ledamöters begäran statsutskottets utlåtanden nr 44—56 samt bevillningsutskottets betänkanden nr 15—18.

Herr **förste vice talmannen** erhöll på begäran ordet och yttrade: Jag hemställer, att kammaren ville besluta, att å föredragningslistan för morgondagens sammanträde statsutskottets utlåtande nr 47, i anledning av väckt motion om avskaffande av mantalspanningarna, måtte placeras närmast efter bevillningsutskottets betänkande nr 15, i anledning av väckt motion om avskaffande av de personliga sjukvårds- och folkskoleavgifterna.

Denna hemställan bifölls.

Vid föredragning av Kungl. Maj:ts denna dag avlämnade propositioner hänvisades av dessa nr 203, 206 och 212 till statsutskottet, nr 208 till bevillningsutskottet, nr 213 till behandling av lagutskott samt nr 223 till bankoutskottet, varemot propositionerna nr 205, 207 och 209 nu på begäran bordlades.

Avgåvos och hänvisades till särskilda utskottet nedannämnda motioner:

nr 304, av herr *Lindhagen*, med anledning av Kungl. Maj:ts förslag om stöd- jande av väsentligen det större och medelstora jordbruket — om stöd och subvention jämväl åt det mindre jordbruket och dess mångskiftande, nödlidande klientel;

nr 305, av herr *Larson, Edward*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till det svenska jordbrukets stödjande; samt

nr 306, av herr *Asplund* och herr *Johansson, Johan Peter*, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa åtgärder till det svenska jordbrukets stödjande.

Herr *Bergström, Albert*, väckte en motion, nr 307, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa i samband med 1927 års skolreform stående frågor m. m.

Denna motion hänvisades till statsutskottet.

Anmäldes och bordlades:

sammansatta bevillnings- och jordbruksutskottets memorial nr 2, angående ersättning åt utskottets sekreterare m. fl.; samt

jordbruksutskottets utlåtanden:

nr 1, angående regleringen för budgetåret 1930/1931 av utgifterna under riksstatsens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

nr 18, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående visst ägoutbyte mellan kronan och Nitroglycerinaktiebolaget;

nr 19, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av tullverkets andel av en till Råå fiskeläges skifteslag hörande samfällighet;

nr 20, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljning av kronan tillhöriga $\frac{3}{32}$ mantal Långforsssel nr 1 i Överkalix socken samt efterskänkande i samband med försäljningen av visst räntekrav;

nr 21, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa eftergifter för S. E. Carlströmer i fråga om betalning av köpeskilling för en inköpt kronoegendom;

nr 22, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående försäljningspriset för en fastighet inom Malmköpings köping;

nr 23, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avsättande till nationalpark av visst område av kronoparken Idre i Kopparbergs län m. m.;

nr 24, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående befrielse för B. Larsson med flera från vissa dem enligt kontrakt åliggande förpliktelser;

nr 25, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående medgivande för Kungl. Maj:t att i vissa fall försälja kronoegendom;

nr 26, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående efterskänkande av en kronans fordran mot landskamreraren C. F. Johanson;

nr 27, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående avstående från visst ersättningskrav mot jägmästaren i Halmstads revir C. E. L. von Sydow;

nr 28, i anledning av väckt motion om viss ändring av gällande bestämmelse angående prissättningen å tjärved inom Västerbottens och Norrbottens läns kronoparker;

nr 29, i anledning av väckt motion angående av vägstämman utsedda lekmäns deltagande i vägstakning; och

nr 30, i anledning av väckt motion angående fullständigt frigivande av salfångst med sax.

Justerades protokollsutdrag för denna dag, varefter kammarens sammanträde avslutades kl. 3.47 e. m.

In fidem
G. H. Berggren.